

TILLSYNS- OCH KONTROLLPLAN 2026- 2028

För tillsyn- och kontroll av livsmedel, alkohol samt tobak, folköl och receptfria läkemedel

ANTAGET AV: Miljö- och byggnämnden

DATUM: 2025-11-04

GÄLLER FRÅN OCH MED: 2026-01-01

ANSVAR UPPFÖLJNING/UPPDATERING: Enhetschef miljö- och byggenheten

GÄLLER TILL OCH MED: 2026-12-31

ULRICEHAMNS
KOMMUN

Innehåll

1	Sammanfattning	6
1.1	Planeringen 2026–2028	7
2	Kontrollplan livsmedel	7
2.1	Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan	7
2.1.1	Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan	7
2.1.2	Gemensamma effektmål	8
2.1.3	Fokusområden.....	8
2.2	Ulricehamns kommuns mål för livsmedelskontroll.....	8
2.3	Ansvarsfördelning inom kontrollområdet.....	9
2.3.1	Behörig central myndighet	9
2.3.2	Behörig myndighet för kontrollen.....	9
2.3.3	Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna.....	9
2.3.4	Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten.....	9
2.4	Samordning	10
2.5	Delegering av uppgifter inom den offentliga kontrollen	11
2.6	Befogenheter och resurser för kontrollen.....	11
2.6.1	Kontrollmyndighetens befogenheter	11
2.6.2	Kontrollpersonal och utrustning	11
2.6.3	Finansiering av kontrollen.....	12
2.6.4	Kompetenskrav och utbildning	12
2.7	Organisation och utförande av kontrollen.....	13
2.7.1	Registrering av kontrollobjekt.....	13
2.7.2	Prioriteringar inom kontrollområdet – riskbaserad kontroll.....	13
2.7.3	Rutiner för utförande av kontroll	13
2.7.4	Provtagning och analys efter utförd livsmedelsprovtagning	13
2.7.5	Rapportering av kontrollresultat.....	14
2.7.6	Öppenhet i kontrollen	14
2.8	Sanktioner – åtgärder vid bristande efterlevnad	14
2.9	Uppföljning och utvärdering av kontrollen	15
2.9.1	Uppföljning.....	15
2.9.2	Revisioner	15
2.10	Beredskap	16
2.10.1	RASFF – Rapid Alert System for Food and Feed	16
2.11	Flerårig nationell kontrollplan	16
3	Kontrollplan för Animaliska biprodukter och foder (ABP).....	16
3.1	Bakgrund	16
3.2	Verksamhetsmål och kontroll	17
4	Tillsynsplan enligt alkohollagen.....	17
4.1	Bakgrund	17
4.2	Tillsyn	17
4.2.1	Förebyggande tillsyn	17
4.2.2	Inre tillsyn.....	18
4.2.3	Yttre tillsyn	18
4.3	Slutna sällskap	19

4.4	Försäljning av folköl	19
5	Tillsyn enligt tobakslagen, lagen om tobaksfria nikotinprodukter och kontroll enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel	19
5.1	Bakgrund	19
5.2	Verksamhetsmål	19
5.3	Tillsyn	20
5.3.1	Inre tillsyn.....	20
5.3.2	Yttre tillsyn	20
	Bilaga 1 - Kompetensros livsmedelsfunktionen.....	22

1 Sammanfattning

Denna kontrollplan är den operativa kontrollmyndighetens beskrivning av hur de krav som ställs på offentlig kontroll inom livsmedelskedjan uppfylls av myndigheten. Kraven finns bl.a. i Europaparlamentets och rådets förordning (EU) 2017/625 av den 15 mars 2017 om offentlig kontroll och annan offentlig verksamhet för att säkerställa tillämpningen av livsmedels- och foderlagstiftningen och av bestämmelser om djurs hälsa och djurskydd, växtskydd och växtskyddsmedel.

Miljö- och byggnämnden i Ulricehamns kommun är behörig myndighet för kontroll av livsmedelsanläggningarna inom kommunens gränser enligt 23 och 25 §§ i livsmedelsförordningen. Detta ansvarsområde regleras även av EG-förordningar samt andra lagar, förordningar och föreskrifter. Kontrollansvaret inbegriper dricksvatten, livsmedelshygien, redlighet och spårbarhet. Miljö- och byggnämnden ansvarar för att kontrollen på dessa områden är effektiv och ändamålsenlig.

Kontrollen utförs normalt genom inspektion eller revision, samt vid behov provtagning och analys. I arbetsuppgifterna ingår även att handlägga registrering av livsmedelsanläggningar inklusive riskklassificering. Misstänkta matförgiftningar och klagomål ska utredas. Därutöver ska beslut fattas om avgifter, sanktioner och åtalsanmälan. Varje år ska också uppgifter om kontrollen rapporteras till Livsmedelsverket.

Kontrollansvaret omfattar ca 200 livsmedelsanläggningar, varav majoriteten utgörs av restauranger, butiker och omsorgsverksamheter t.ex. skolor och boenden.

Det kommer finnas 1,5 tjänster att tillgå för kontrollen som utförs under 2026–2028. I huvudsak är kontrollen avgiftsfinansierad.

Kontrollen baseras på riskklassificeringar av anläggningarna och tidigare erfarenheter. Livsmedelsfunktionen har en intern planering inför varje år där det framgår vilka livsmedelsanläggningar som ska besökas och när. Förutom nämndens riktlinjer och rutiner, sker kontrollen utifrån Livsmedelsverkets vägledningar.

Miljö- och byggnämnden bedriver även tillsyn enligt alkohollagen, tobakslagen samt lagen om receptfria läkemedel.

Tillsyn enligt alkohollagen omfattar servering och försäljning av alkohol och utförs både genom förebyggande tillsyn som informationsinsatser, samt genom yttre tillsyn där vi gör platsbesök hos tillståndshavarna för att se om utfärdat tillstånd efterlevs på ett korrekt sätt. Det är beräknat med ett tillsynsbesök per år för de verksamheter med serveringstillstånd som finns i kommunen, detsamma gäller för försäljningsställen av folköl.

Tillsyn enligt tobakslagen och kontroll enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel syftar till att säkerställa att försäljningen av tobak, tobaksvaror och receptfria läkemedel sker på ett ansvarsfullt sätt. Utgångspunkten är att samtliga tillsynsobjekt som försäljer tobak, tobaksvaror, e-cigaretter och påfyllnadsbehållare samt handel med vissa receptfria läkemedel får ett tillsynsbesök per år. Tillsynen samordnas i möjligaste mån med annan tillsyn.

I kontrollplanen redovisas vad miljöenheten under nuvarande resurssituation räknar med att kunna klara av om inte förändringar i lagstiftning, arbetsuppgifter, organisation, personalrörlighet, oförutsedda händelser, befintliga resurser och så vidare påverkar enheten. Kontrollplanen fastställs av miljö- och byggnämnden.

1.1 Planeringen 2026-2028

Kontrollplanen för livsmedelstillsynen kommer att utgå ifrån den nationella kontrollplanen för livsmedelskedjan med tillhörande fokusområden, samt nämndens mål om effektiv, rättssäker och ändamålsenlig tillsyn. Eventuella projekt som anordnas av miljösamverkan och egna fokusområden utifrån verksamheternas behov tas även det med i planen. Indikatorer för uppföljning av dessa mål förs in i verksamhetsplan och följs upp tertialvis. I samband med uppföljning sker även rapportering till nämnden.

En kompetensförsörjningsplan för livsmedelskontrollen har tagits fram och kommer framöver finnas som en bilaga till kontrollplanen. Kompetensutvecklingen för livsmedelsinspektörerna kommer fortsättningsvis göras med utgångspunkt i kompetensförsörjningsplanen.

2 Kontrollplan livsmedel

2.1 Mål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Livsmedelskedjan omfattar livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd och växtskydd. Gemensamma mål för myndigheterna inom livsmedelskedjan är följande:

- Konsumenterna får säkra livsmedel inklusive dricksvatten, som är producerade och hanterade på ett acceptabelt sätt. Informationen om livsmedlen är enkel och korrekt.
- De livsmedelsproducerande växterna och djuren är friska och utgör inte någon allvarlig smittorisk.
- Verksamhetsutövarna i livsmedelskedjan får råd, service och kontroll med helhetssyn som underlättar deras eget ansvarstagande.
- De samverkande myndigheterna tar ett gemensamt ansvar för hela livsmedelskedjan, inklusive beredskap.

2.1.1 Gemensamma effektmål för myndigheterna i livsmedelskedjan

Med utgångspunkt från de övergripande målen har fyra gemensamma effektmål fastställts. Effektmålen utgår från fyra fokusområden; säkert dricksvatten, mikrobiologiska risker, kemiska risker och information i livsmedelskedjan.

2.1.2 Gemensamma effektmål

Säkert dricksvatten

Effektmål: För att få säkert dricksvatten måste de negativa hälsoeffekterna orsakade av kemiska och mikrobiologiska ämnen i dricksvatten minska.

Varför: Dricksvatten är ett baslivsmedel. Effektmålen berör både kontroll och beredskap. Bra dricksvatten bidrar till friska djur och sunda växter.

Mikrobiologiska risker

Effektmål: Minska antalet livsmedelsburna sjukdomar med fokus på campylobakter, listeria, EHEC/VTEC och norovirus.

Varför: Livsmedelsburna utbrott orsakade av campylobakter, listeria, EHEC/VTEC och matförgiftningar orsakade av bristande kunskap eller hantering i storhushåll leder till att många konsumenter drabbas, och i vissa fall med allvarliga konsekvenser som följd.

Kemiska risker

Effektmål: Minska hälsoeffekterna till följd av miljöföroreningar (fokus dioxiner och PCBer), tungmetaller och mykotoxiner i livsmedelskedjan.

Varför: För att nå målen om säkra livsmedel, friska djur och sunda växter behöver vi höja kompetensen och öka vårt fokus när det gäller de kemiska riskerna och i synnerhet när det gäller kemiska risker i baslivsmedel och för riskgrupper.

Information i livsmedelskedjan

Effektmål: Information om livsmedel och om livsmedelsproducerande djur och växter kan säkerställas genom hela livsmedelskedjan.

Varför: Spårbarhet är en grundbult i lagstiftningen och omfattar hela livsmedelskedjan, från jord till bord, inklusive införsel och import. Att verifiera att information och dokumentation i hela kedjan är korrekt bidrar till säkra livsmedel, friska djur och växter och att ingen blir lurad. För att nå full spårbarhet, för att informationen ska bli rätt och ingen bli lurad behöver vi utveckla vårt samarbete och våra metoder och underlätta för företagen att göra rätt men också samarbeta med branscherna för att upptäcka fusk.

2.1.3 Fokusområden

De gemensamma effektmålen för livsmedelskedjan kompletteras med fokusområden och mål. De har tagits fram gemensamt av Livsmedelsverket, Jordbruksverket, Kemikalieinspektionen och Naturvårdsverket. Målen sträcker sig mellan 2026–2029.

2.2 Ulricehamns kommuns mål för livsmedelskontroll

Alla livsmedelsverksamheter inklusive dricksvattenverksamheter ska få en effektiv, ändamålsenlig och rättssäker livsmedelskontroll. Det innebär att kontrollen ska utföras och inriktas på ett sådant sätt att kontrollmyndigheten kan avgöra om kraven på säkra livsmedel och redlighet uppfylls av livsmedelsföretagarna i kommunen.

- Alla livsmedelsverksamheter inklusive dricksvattenverksamheter får regelbunden kontroll baserad på risk och erfarenhet och varje enskild livsmedelsverksamhet kontrolleras minst vart femte år.
Under 2026 kommer vi att fokusera på att kontrollera allergeninformation och redlighet.

Aktuella aktiviteter inom Livsmedelsverkets framtagna fokusområden och mål 2026

- **Kontroll av spårbarhet**
 - Obligatorisk repetition av webutbildning om livsmedelsfusk
 - Nytt stödmaterial från Livsmedelsverket samt eventuellt delta i andra aktiviteter anordnade av Livsmedelsverket
- **Beredskap**
 - Delta i livsmedelsverkets webinarier om beredskap
 - Obligatorisk repetition av webutbildning inom beredskap
 - Uppdatera beredskapsplanen
 - Genomföra beredskapsövning

2.3 Ansvarsfördelning inom kontrollområdet

2.3.1 Behörig central myndighet

Livsmedelsverket är den centrala behöriga myndigheten för livsmedelskontroll i Sverige, enligt 18 § i Livsmedelsförordningen (2006:814).

2.3.2 Behörig myndighet för kontrollen

I 11 § Livsmedelslagen (2006:804) anges att livsmedelskontrollen i Sverige utförs, dels av Livsmedelsverket, och dels av de lokala kommunala kontrollmyndigheterna. Länsstyrelserna har ansvar för livsmedelskontrollen i primärproduktionen.

2.3.3 Ansvarsfördelning mellan de behöriga myndigheterna

Ansaret för den offentliga kontrollen av livsmedelsanläggningar i Sverige fördelas enligt 23 § och 25 § Livsmedelsförordningen (2006:813).

I Ulricehamns kommun ansvarar Miljö- och byggnämnden för den offentliga livsmedelskontrollen.

2.3.4 Ansvarsfördelning inom den behöriga myndigheten

Miljö- och byggenheten utför kontroll av alla typer av livsmedelsanläggningar. Ansvarsfördelningen mellan olika arbetsområden framgår av nedanstående tabell.

Arbetsområde/uppgift	Ansvarig/ansvariga
Planerad kontroll i olika riskklasser	livsmedelsinspektör

Uppföljande kontroll	livsmedelsinspektör
Prövning av nya anläggningar	livsmedelsinspektör
Registrering av nya anläggningar	administratör/livsmedelsinspektör
Beslut om avgift för registrering	livsmedelsinspektör
Riskklassning och beslut om årlig avgift	livsmedelsinspektör
Erfarenhetsklassning och beslut om årlig avgift	livsmedelsinspektör
Beslut om avgift för uppföljande kontroll	livsmedelsinspektör
Riksprojekt	livsmedelsinspektör
Länsprojekt	livsmedelsinspektör
Egna projekt	livsmedelsinspektör
Klagomål, frågor via telefon och mail	livsmedelsinspektör
Utredning av matförgiftningar	livsmedelsinspektör
Sanktionsbeslut	livsmedelsinspektör
Handlägga överklagningsärenden	livsmedelsinspektör
Förbereda och föredra nämndärenden	livsmedelsinspektör
Planering av kontrollverksamheten	livsmedelsinspektör/ enhetschef
Uppföljning av kontrollverksamheten	livsmedelsinspektör/ enhetschef
Rapportering och redogörelse för nämnden	livsmedelsinspektör/ enhetschef
Årlig rapportering till Livsmedelsverket	Livsmedelsinspektör/administratör
Kompetensutveckling (kurser, länsmöten, inläsning mm)	livsmedelsinspektör/ enhetschef
Handlägga remisser	livsmedelsinspektör/ enhetschef
Samråd externa (smittskydd, alkoholhandläggare, plan- och bygg m fl)	livsmedelsinspektör
Upphandling av laboratorietjänster	enhetschef
Upprätta och upprätthålla information	administratör/livsmedelsinspektör
Allmän administration, t ex underhålla register, uppdatera blanketter mm	administratör/livsmedelsinspektör

2.4 Samordning

Livsmedelskontrollen i Ulricehamns kommun genomför följande aktiviteter för samordning av kontrollen:

- Varje år deltar handläggare i de länsmöten som Miljösamverkan Västra Götaland arrangerar under totalt två heldagar och där representanter från länsstyrelsen, länets kommuner och Livsmedelsverket deltar.
- Miljö- och byggenheten deltar årligen i miljöchefsträff för Västra Götaland.
- Miljö- och byggenheten och nämndens presidium deltar i regelbundna presidie möten inom Sjuhäradsregionen.
- Handläggarna deltar i sjuhäradsmöten för livsmedelsinspektörer som hålls ca 4 gånger per år. Vid dessa möten diskuteras samsynsfrågor och svåra ärenden och någon gång per år genomförs en samsynsinspektion.
- Vid inspektion av mobila verksamheter registrerade i annan kommun, informeras den kommun som registrerat anläggningen om resultatet av kontrollen.
- Upptäcks oegentligheter kan även samordning med polis ske.

2.5 Delegering av uppgifter inom den offentliga kontrollen

Ingen del av livsmedelskontrollen i Ulricehamns kommun delegeras till någon annan instans. Livsmedelsinspektörerna och chef har dock en långtgående delegation från Miljö- och byggnämnden att fatta beslut i ärenden med stöd i livsmedelsförfattningarna.

2.6 Befogenheter och resurser för kontrollen

2.6.1 Kontrollmyndighetens befogenheter

Behörig nämnds befogenheter inom livsmedelsområdet regleras huvudsakligen i Livsmedelslagen (2006:804) och i livsmedelsförordningen (2006:813). Miljö- och byggheten handläggare har relativt långtgående delegation, vilken regleras i delegationsordning.

Enligt 20 § Livsmedelslagen har kontrollmyndigheten rätt att få upplysningar, ta del av handlingar och få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen.

För åtgärder vid bristande efterlevnad, sanktioner- se avsnitt 2.9.

2.6.2 Kontrollpersonal och utrustning

Kontrollpersonalen består huvudsakligen av livsmedelsinspektörer som också arbetar med tillsyn enligt miljöbalken, alkohollagen samt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel. Prioritering av den offentliga livsmedelskontrollen görs enligt de principer som presenteras under avsnitt 2.8. Prioriteringen innebär att verksamheter i de högre riskklasserna kommer att få sin kontrolltid först, och övrig tid fördelas mellan verksamheter i de lägre riskklasserna.

Utöver livsmedelsinspektörer deltar ansvarig enhetschef i planering och utvärdering av livsmedelskontrollen samt som stöd och ”bollplank”. Administrativt stöd, faktureringsstöd samt chefsstöd finns också tillgängligt för den totala livsmedelskontrollen.

Jäv styrs av regler i 6 kap. 28–32 §§ i kommunallagen (2017:725). Där framgår i vilka situationer en handläggare och beslutsfattare är jävig.

Personalens bisysslor styrs genom krav som finns i Lagen om offentlig anställning (1994:260) där det stadgas att arbetstagare inte får ha bisysslor som kan rubba förtroendet för arbetstagarens opartiskhet eller kan skada myndighetens anseende.

Ulricehamns kommun har även riktlinjer för bisysslor och jäv, antagna av kommunfullmäktige 2018-04-26.

Livsmedelskontrollen har tillgång till provtagningskyl, termometrar, ATP-mätare, och tvättmaskin, vilket beräknas uppfylla behovet av utrustning.

En behovsutredning har gjorts på enhetsnivå för 2026–2028 och den kommer att uppdateras årligen. Det beräknade resursbehovet för 2026–2028 täcks av de tillgängliga resurserna vilket innebär att planen kan bedömas vara realistisk.

2.6.3 Finansiering av kontrollen

Enligt förordningen om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel (SFS 2006:1166) ska finansieringen bestå till 100 % av avgifter. Övrig verksamhet inom livsmedelsområdet (såsom rådgivning, information, utredning av obefogade klagomål etc.) ska finansieras till 100 % av skattemedel, i enlighet med samma lag.

Livsmedelskontroller efterhandsdebiteras enligt artikel 7 i förordning (2021:176) om avgifter för offentlig kontroll av livsmedel och vissa jordbruksprodukter.

Avgift för uppföljande kontroll tas ut, per timma, för att finansiera kontrollen enligt EU:s kontrollförordning (EU) 2017/625.

Timtaxa för livsmedelskontrollen framgår av taxa för offentlig kontroll av livsmedel. Timtaxan debiteras dels för normal kontroll och dels för den tid som läggs ned vid uppföljande kontroll, men ska även täcka kostnaderna för: ledning, planering och uppföljning, kvalitetsarbete, interna möten, externa möten, samverkan, handläggares medverkan vid nämnd och beredning, projektplanering och sammanställning, tid för kompetensutveckling och själva utbildningarna och konferenserna, rapportering till livsmedelsverket, remisser, externa revisioner, riskklassificering och beslut om årsavgifter, sanktionsbeslut, administration (även inklusive ekonomi, kansli och lön), fakturering, kontorsmaterial, nämndens kostnader, företagshälsovård, poolbilar, bilersättning och traktamenten, lokaler/städ, IT, resekostnader, övernattning, telefon och provtagning samt övriga verksamhetskostnader.

2.6.4 Kompetenskrav och utbildning

I (EU) 2017/625 finns krav på att all personal som arbetar inom livsmedelskontrollen får lämplig utbildning, erforderlig kompetens och håller sig uppdaterade så att kontrollen kan utföras med kvalitet och enhetlighet på alla nivåer.

I livsmedelskontrollen ingår kompetensförsörjning som en central del. Detta görs genom att befintlig kompetens jämförs med behovet, framför allt inom följande områden:

- Anläggningstyper
- Aktuell lagstiftning
- Kontrollområden
- Kontrollmetoder

För att kartlägga vilken kompetens som finns på enheten och vad som saknas används verktyget kompetensrosen (se Bilaga 2). Detta är en graf som visar gapet mellan medarbetarnas kompetens och enhetens behov och vad medarbetaren behöver kunna för att fullt ut bidra till att verksamhetens mål uppnås. En bedömning görs för varje livsmedelsinspektör i samband med utvecklingssamtalet och kurser och utbildningar planeras sedan utifrån resultatet. På det sättet säkerställs att uppgifterna i kompetensförsörjningsplanen är aktuella och utgår ifrån enhetens behov.

Under 2026 kommer vi fokusera på de utbildningar som livsmedelsverket har tagit fram och som berör de nya fokusområdena.

Kompetensutveckling sker även löpande genom deltagande i kurser anordnade av Livsmedelsverket och andra aktörer. Kunskapsutbyte sker bl. a genom deltagande i

länsmöten i Miljösamverkan Västra Götalands regi och i livsmedelsmöten inom Sjuhärad. Studiebesök på anläggningar och självstudier av böcker inom olika områden kan också förekomma.

2.7 Organisation och utförande av kontrollen

2.7.1 Registrering av kontrollobjekt

Det finns runt 200 registerförda livsmedelsanläggningar i Ulricehamns kommun. I (EU) 2017/625 finns krav på att kontrollmyndigheterna ska upprätthålla aktuella register över anläggningar som är föremål för kontroll. Registret uppdateras kontinuerligt, och i samband med verksamhetsplanering, livsmedelsfakturering samt årlig rapportering av livsmedelskontrollen till Livsmedelsverket.

2.7.2 Prioriteringar inom kontrollområdet - riskbaserad kontroll

Grundläggande riskklassning av anläggningar sker genom att Livsmedelsverkets modell för riskklassning tillämpas. Genom denna tilldelas olika typer av anläggningar olika mycket kontrolltid beroende på risk. Det ger i sig en prioritering av den sammanlagda kontrolltiden över de olika objekten. I händelse av resursbrist utförs i första hand kontroll av de anläggningar som medför störst risk och sedan i fallande ordning.

Kontrollintervall och vilka kontrollmetoder som används bestäms från år till år och återfinns i en nedbruten kontrollplan i excelformat som återfinns i livsmedelsfunktionens teams. Val av kontrollintervall och kontrollmetoder liksom kontrollområden styrs av miljö- och byggenheten tidigare erfarenheter av verksamheterna. De kontrollområden som bedömts vara problemområden prioriteras liksom de som inte kontrollerats på länge. Samtliga kontrollområden på Livsmedelsverkets rapporteringsmall bör ha kontrollerats inom 5 år beroende på verksamhetens riskklass. Vilka kontrollområden som ska kontrolleras avgör vilken kontrollmetod som är mest lämplig, men även verksamhetens storlek och art kan inverka.

Vilka kontrollområden som kontrolleras påverkar längden ett besök beräknas ta och påverkar därför även antalet besök en anläggning kan få på ett år.

Kontrollen kan exempelvis läggas upp i projektform, där ett projekt kan omfatta ett visst antal relaterade kontrollområden, en viss typ av anläggning eller både och.

2.7.3 Rutiner för utförande av kontroll

Rutiner för arbetet i Ulricehamns kommun har tagits fram. Uppdateringar sker fortlöpande.

2.7.4 Provtagning och analys efter utförd livsmedelsprovtagning

Provtagning görs också om möjligt i samband med utbrott av livsmedel- eller vattenburen smitta, samt i vissa fall vid klagomål. Provtagning kan också förekomma vid genomförandet av olika projekt. I samtliga fall följs livsmedelsenhetens rutin för provtagning. Efter provtagning analyseras livsmedelsprover i nuläget huvudsakligen av AK Lab, Borås.

2.7.5 Rapportering av kontrollresultat

Resultat från all kontroll dokumenteras och företagaren får alltid ta del av kontrollresultatet, i enlighet med artikel 32 (EU) 2017/625. Alla resultat dokumenteras och bevaras hos tillsynsmyndigheten. Kommuner är skyldig att rapportera resultatet av livsmedelskontrollen till Livsmedelsverket årligen.

Kontrollresultat m.m. rapporteras årligen till Livsmedelsverket senast 31 januari enligt Livsmedelsverkets anvisningar till rapportering av livsmedelskontrollen samt enligt Livsmedelsverkets beslut om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter på livsmedelsområdet. Rapporteringsskyldigheten framgår även av Livsmedelsverkets föreskrifter (2009:13) om rapporteringsskyldighet för kontrollmyndigheter, samt 37, 38 och 39 §§ i Livsmedelsförordningen (2006:813). Enligt 39 § i förordningen ska även smittskyddsläkaren underrättas om iakttagelser av betydelse för människors smittskydd. Enligt 10 § i smittskyddslagen (2004:168) ska också myndigheter som berör smittskyddsfrågor, samverka för att förebygga och begränsa spridning av smitta. Motsvarande står också i 4 § Livsmedelsverkets föreskrifter (2005:7) om epidemiologisk utredning av livsmedelsburna utbrott. Det innebär att även t.ex. länsstyrelsen kan behöva underrättas om utbrott.

Nytt för 2026 är att Livsmedelsverket begär in fler uppgifter från kommunerna och att dessa uppgifter kommer analyseras och sammanställas. De områden som kommer följas upp är att livsmedelskontrollen är riskbaserad, likvärdig, effektiv och enhetlig.

2.7.6 Öppenhet i kontrollen

I Sverige regleras öppenheten i kontrollen framförallt av Tryckfrihetsförordningen (1949:105) och Offentlighets- och sekretesslagen (2009:400). I korthet innebär detta att alla myndigheter är skyldiga att föra register över de allmänna handlingar som finns hos myndigheten. Ett sådant register kallas vanligtvis för diarium. I diariet registreras uppgifter om dels de handlingar som kommer in till myndigheten, till exempel brev och ansökningar, dels de handlingar som upprättas vid myndigheten, till exempel beslut och kontrollrapporter. I diariet registreras både offentliga och skyddade handlingar.

Vem som helst har rätt att begära att få se en handling som finns hos en myndighet. En allmän handling är vanligen också offentlig, det vill säga vem som helst får ta del av den. Vissa handlingar kan dock innehålla uppgifter som är sekretessbelagda. Detta ska prövas av myndigheten utifrån gällande lagstiftning när någon ber att få ut en handling. Se också avsnitt Myndigheter, kontrollorgan och laboratorier i Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan.

Efter varje kontrolltillfälle upprättas en kontrollrapport, och vid behov ett beslut, utifrån kravet i artikel 13 i (EU) 2017/625. Kontrollrapporten/beslutet är i de flesta fall en allmän och offentlig handling.

2.8 Sanktioner - åtgärder vid bristande efterlevnad

De juridiska befogenheterna för att vidta åtgärder vid bristande efterlevnad finns bland annat i artikel 138 (EU) 2017/625. Denna anger att om den behöriga myndigheten konstaterar bristande efterlevnad ska den vidta åtgärder för att se till att företagaren

avhjälp situationen. När den behöriga myndigheten beslutar vilken åtgärd som ska vidtas ska den ta hänsyn till arten av den bristande efterlevnaden och om företagaren tidigare visat prov på bristande efterlevnad. Ytterligare åtgärder som kontrollmyndigheten kan vidta anges i 2224 §§ Livsmedelslagen. Exempel på åtgärder som kontrollmyndigheten har möjlighet att vidta är föreläggande, förbud, begränsa eller förbjuda utsläppande på marknaden, beordra att foder eller livsmedel återkallas, dras tillbaka från marknaden och/eller destrueras samt tillfälligt eller tillfälligt stänga en verksamhet i avvaktan på rättelse. Möjlighet finns att förena beslut med vite.

2.9 Uppföljning och utvärdering av kontrollen

2.9.1 Uppföljning

Resultat från varje besök noteras per kontrollområde. Utifrån föregående års resultat planeras nästa års kontroll, vilket är en förutsättning för att kontrollen ska vara riskbaserad och ändamålsenlig (i enlighet med (EU) 2017/625).

Arbetet med att likrikta kontroller sker genom att några kontroller görs av två inspektörer, bedömningsfrågor diskuteras på möten inom enheten samt inom samverkan med andra kommuner.

Utöver det fastställs varje år en intern kontrollplan för miljö- och byggnämnden. Enligt kommunallagen ska nämnden inom sitt område se till att verksamheten bedrivs i enlighet med gällande mål och riktlinjer för verksamheten samt de bestämmelser i lag eller annan författning som gäller för verksamheten. Nämnden ska också se till att den interna kontrollen är tillräcklig samt att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Kontrollplanen syftar till att säkerställa detta.

Uppföljning av tillsyns- och kontrollplanen görs kontinuerligt samt i samband med olika avstämningar, såväl ekonomiskt utfall som verksamhetsutfall i övrigt. Återrapportering till miljö- och byggnämnden sker tertialvis.

2.9.2 Revisioner

Enligt (EU) 2017/625 ska de behöriga myndigheterna utföra interna revisioner eller låta utföra externa revisioner och ska vidta lämpliga åtgärder för att säkerställa att de uppfyller målen i förordningen.

Tidigare utförde Länsstyrelsen externa revisioner av kommuners livsmedelskontroll, senast besöktes Ulricehamns kommun 2020. Länsstyrelsen har inte längre kvar detta uppdrag, utan det är numer kommunernas egen uppgift att låta någon extern part utföra revisioner. Hur detta ska göras har diskuterats med övriga kommuner i sjuhärad, men det är fortfarande under utredning.

Inom enheten genomförs nu även egenkontroll för att säkerställa att rutiner följs som bl. a säkerställer rättssäkerhet, enhetlighet och likabehandling.

2.10 Beredskap

Vid en kris gäller tre grundprinciper:

- Ansvarsprincipen - Den som ansvarar för en verksamhet under normala förhållanden gör det också under en krissituation.
- Likhetsprincipen - Under en kris ska samhällsfunktioner så långt som det är möjligt fungera på samma sätt som vid normala förhållanden.
- Närhetsprincipen - En kris hanteras där den inträffar, av de närmast berörda och ansvariga. Först om de lokala resurserna inte räcker till blir det aktuellt med statliga och regionala insatser.

Riktlinjer för hantering av särskilda och extraordinära händelser har tagits fram under 2021 och beslutats av nämnden. Riktlinjerna kommer vara ett komplement till kommunens övergripande "Handlingsplan för hantering av extraordinära händelser i fredstid" och kommer omfatta alla typer av extra ordinära händelser som ligger inom livsmedelskontrollens ansvarsområde.

2.10.1 RASFF - Rapid Alert System for Food and Feed

RASFF är EU:s system för snabb varning om livsmedel som utgör eller kan utgöra en risk för människors hälsa. Alla behöriga myndigheter i livsmedelskontrollen har skyldighet att göra och följa upp notifieringar.

2.11 Flerårig nationell kontrollplan

I Sveriges nationella kontrollplan för livsmedelskedjan beskrivs hur den offentliga kontrollen av livsmedel, foder, djurhälsa, djurskydd, växtskydd och animaliska biprodukter är organiserad, hur den genomförs och hur den utvecklas. Kontrollplanen finns bl.a. på Livsmedelsverkets webbplats www.livsmedelsverket.se.

3 Kontrollplan för Animaliska biprodukter och foder (ABP)

3.1 Bakgrund

Miljö- och byggnämnden ska bedriva kontroll över animaliska biprodukter och foder. Exempel på kontrolluppgifter är hantering av animaliskt matavfall från livsmedelslokaler och hantering av kadaver inom primärproduktionen

Miljö- och byggnämnden ansvarar för tillsyn och kontroll inom följande områden:

- Nedgrävning av animaliska biprodukter
- Utlämnade och transport av matavfall
- Kontroll av livsmedelsanläggningar

- Kompostering av matavfall när detta inte görs i en av Jordbruksverket godkänd komposteringsanläggning
- Förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen
- Förbränningsanläggningar som förbränner animaliska biprodukter i primärproduktionen
- Användning av organiska gödningsmedel, naturgödsel i primärproduktionen

Ansvar för kontrollen av animaliska biprodukter och foder, exempelvis döda djur eller köttavfall från slakterier eller butiker, delas mellan kommunen, Länsstyrelsen, Livsmedelsverket och Jordbruksverket.

3.2 Verksamhetsmål och kontroll

Målet med kontrollen är att förhindra smittspridning och ha en god fodersäkerhet. Kontrollen kommer prioriteras till de verksamheter där riskerna är som störst i första hand. Kontrollen av animaliska biprodukter som ligger inom miljöinspektörernas tillsynsområde, t ex kontroll av förvaring av animaliska biprodukter i primärproduktionen ligger i tillsynsplanen för miljöbalkens tillämpningsområde.

Kontroll av animaliska biprodukter inom livsmedelsverksamheter sker projektbaserat. Då Ulricehamns kommun inte har några livsmedelsverksamheter med större risker gällande animaliska biprodukter sker kontrollen i liten omfattning.

4 Tillsynsplan enligt alkohollagen

4.1 Bakgrund

Miljö- och byggnämnden har även att bedriva tillsyn enligt alkohollagen. Tillsynen omfattar servering och försäljning av alkohol och bedrivs av livsmedelsinspektörer och miljöinspektör samt handläggare. Miljö- och byggnämnden beslutar om riktlinjer för alkoholserving som stöd för handläggning av serveringstillstånd och tillsyn.

4.2 Tillsyn

4.2.1 Förebyggande tillsyn

Förebyggande tillsyn i form av information och utbildning i ansvarsfull alkoholserving, som sker i samarbete med Borås stad, ska erbjudas innehavare av serveringstillstånd minst en gång per år. Under 2025 har utbildning erbjudits samt information skickats till verksamhetsutövare. Utbildning och informationsutskick kommer att fortlöpa under 2026.

4.2.2 Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses den administrativa tillsynen och kontrollen över tillståndshavare, t.ex. underhåll av tillståndsregister, kontakter med andra myndigheter, planering av tillsynsverksamhet, rapportskrivning och utarbetande av beslutsunderlag.

Tillståndshavare ligger på bevakning hos Creditsafe som är en kreditupplysningstjänst som kommunen har avtal med. Alla ändringar hos innehavare av serveringstillstånd som vid restföreläggning av skatt, ändring av styrelse, ansökan om betalningsföreläggande m.m. skickas till ansvarig handläggare via mejl. Om det skulle finnas skäl att inleda ett tillsynsärende p.g.a. detta kommer ytterligare tid att tas i anspråk genom kontakt med andra myndigheter.

Det är viktigt att hålla kontakt med Skatteverket, Kronofogdemyndighet m.fl. för att se till att tillståndshavare sköter sina ekonomiska förehavanden och den personliga vandeln i övrigt.

En annan del kan vara att kontrollera försäljningsställets annonsering och marknadsföring så att den inte uppenbart uppmuntrar till förtäring av alkoholhaltiga drycker.

4.2.3 Yttre tillsyn

Yttre tillsyn sker genom besök hos tillståndshavarna på plats för att se om utfärdat tillstånd efterlevs på ett korrekt sätt. Den yttre tillsynen måste till största delen ske utanför den ordinarie arbetstiden.

Att granska matsedlar, lokaler, antal sittplatser m.m. kan i viss mån göras på dagtid, men den största delen av yttre tillsynen måste göras på obekvämt arbetstid som sena fredags- och lördagskvällar eller andra helgkvällar. Tillsyn på plats bör, under kvällar och nätter, utföras av två personer.

Det är beräknat med ett tillsynsbesök per år för de verksamheter med serveringstillstånd som finns i kommunen. Vid anmärkningar, tips och rapport från polisen kan det bli aktuellt med ytterligare tillsyn. I dagsläget finns 27 tillståndshavare i Ulricehamns kommun.

Tillsynsplan för objekt med serveringstillstånd för alkohol

Alkoholtillsyn av objekt med serveringstillstånd	Antal objekt	Intervall	Planerade besök
Tillsyn stadigvarande serveringstillstånd allmänhet	25	Årligen	25
Tillsyn stadigvarande serveringstillstånd slutet sällskap	2	Vart annat år	1
Tillsyn av tillfälliga serveringstillstånd ¹	4		2
Uppföljande tillsyn ²	1	Vid behov	0

Under året kommer tillsynen vid minst ett tillfälle samordnas med polis, skatteverk och räddningstjänsten.

¹ Uppskattat antal

² Uppskattat antal

4.3 Slutna sällskap

Alkoholsservering till slutna sällskap bedöms inte kräva en särskilt frekvent tillsynsverksamhet. En tillsyn per 2 år bör vara tillräcklig.

Servering med stöd av tillfälliga tillstånd till slutna sällskap bör endast få tillsynsbesök om särskilda skäl föranleder det. Det bör förekomma en viss inre tillsyn för att kontrollera så att tillställningen arrangeras av föreningar som är seriösa och att tillställningarna inte riskerar att bli allmänna.

4.4 Försäljning av folköl

Försäljningsställen av folköl besöks varje år. I dagsläget finns 15 försäljningsställen för folköl inom Ulricehamns kommun.

Tillsynsplan folköl

Folköl	Antal objekt	Intervall	Planerade besök
Tillsyn	15	Varje år	15
Uppföljande tillsyn	1	Vid behov	0

5 Tillsyn enligt tobakslagen, lagen om tobaksfria nikotinprodukter och kontroll enligt lagen om handel med vissa receptfria läkemedel

5.1 Bakgrund

Miljö- och byggnämnden har att bedriva tillsyn över försäljning av tobak, tobaksvaror, tobaksfria nikotinprodukter och e-cigaretter samt kontroll över verksamheter som handlar med vissa receptfria läkemedel.

5.2 Verksamhetsmål

Försäljningen av tobak, tobaksvaror, tobaksfria nikotinprodukter och receptfria läkemedel ska ske på ett ansvarsfullt sätt. Minska exponering av tobaksrök genom tillsyn av de områden som omfattas av lag om tobak och liknande produkter.

5.3 Tillsyn

5.3.1 Inre tillsyn

Med inre tillsyn avses den administrativa tillsynen och kontrollen över tillståndshavare, t.ex. underhåll av tillståndsregister, kontakter med andra myndigheter, planering av tillsynsverksamhet, rapportskrivning och utarbetande av beslutsunderlag.

Tillståndshavare ligger på bevakning hos Creditsafe som är en kreditupplysningstjänst som kommunen har avtal med. Alla ändringar hos innehavare av försäljningstillstånd för tobak som vid restföring av skatt, ändring av styrelse, ansökan om betalningsföreläggande m.m. skickas till ansvarig handläggare via mejl. Om det skulle finnas skäl att inleda ett tillsynsärende p.g.a. detta kommer ytterligare tid att tas i anspråk genom kontakt med andra myndigheter.

Det är viktigt att hålla kontakt med Skatteverket, Kronofogdemyndighet m.fl. för att se till att tillståndshavare sköter sina ekonomiska förhållanden och den personliga vandeln i övrigt.

5.3.2 Yttre tillsyn

Utgångspunkten är att samtliga tillsynsobjekt som säljer tobak, tobaksvaror, e-cigarett, påfyllnadsbehållare och tobaksfria nikotinprodukter samt handel med vissa receptfria läkemedel får ett tillsynsbesök per år.

I möjligaste mån samordnas tobakstillsynen, tillsynen av tobaksfria nikotinprodukter och kontrollen över handeln med vissa receptfria läkemedel. Detta gäller främst för butiker. Samordning sker även med alkoholtillsynen där det är möjligt. Tillsyn över rökfria miljöer såsom skolmiljöer och serveringslokaler samordnas med hälsoskyddstillsynen respektive livsmedelskontrollen. När det gäller skolmiljöer bedrivs tillsyn årligen av rökfria miljöer.

Tillsynsplan Tobak

Tobak och e-cigarett	Antal objekt	Intervall	Planerade besök
Tillsyn	15	Varje år	15
Uppföljande tillsyn	1	Vid behov	0

Tillsynsplan Tobaksfria nikotinprodukter

Tobaksfria nikotinprodukter	Antal objekt	Intervall	Planerade besök
Tillsyn	14	Varje år	14
Uppföljande tillsyn	1	Vid behov	0

Tillsynsplan Receptfria läkemedel

Receptfria läkemedel	Antal objekt	Intervall	Planerade besök
Tillsyn	13	Vart annat år	13
Uppföljande tillsyn	1	Vid behov	0

Inom Ulricehamns kommun finns 15 försäljningsställen för tobak, 14 försäljningsställen för tobaksfria nikotinprodukter och 13 med försäljning av receptfria läkemedel.

Bilaga 1 - Kompetensros livsmedelsfunktionen

